

# ‘Me too’ en ‘not you’

Lang voordat de term ‘me too’ de hedendaagse connotatie had, moest ik glimlachen als ik het hoorde. Toen ik als student met een vriendin op vakantie in Griekenland was, bestelde ik ‘for her a tzatziki and for me too’. Zij kreeg een tzatziki en ik ... kreeg er twee. En ook ‘not you’ heeft voor mij inmiddels een Grieks tintje. Laatst zag ik op tv een aflevering van *Ik vertrek* over een echtpaar dat naar Griekenland was verhuisd en aldaar een gastenverblijf bouwde. De vrouw in kwestie mocht van de Griekse arbeiders niet meehelpen met mannenwerk. Telkens als ze iets zwaars in haar handen had, siste een passerende Griek haar toe ‘not you!’.

Een diepzinniger betekenis van beide termen werd me aangereikt door mijn leeraanlyticus van weleer, die het verschil tussen jaloezie en afgunst uitlegde. Jaloezie staat voor ‘ik ook’, ‘me too’ dus: je wilt ook hebben wat de ander heeft, eigenlijk helemaal niet iets lelijks dus. Afgunst daarentegen betekent ‘jij niet’, ‘not you’, en is daarmee nogal destructief. Een zeer verhelderend onderscheid. Tegenwoordig verwijst ‘me too’ naar een beweging tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Slachtoffers van seksuele intimatie of geweld twitteren ‘#me too’. Daders blijken niet alleen Harvey Weinstein en Bill Cosby te zijn en evenmin alleen uit Amerika te komen. Seksueel grensoverschrijdend

gedrag geschiedt op grote schaal en overal. Een recent en triest dieptepunt betreft het afschuwelijke drama rond Gisèle Pelicot, wederom geen unicum.

Grensoverschrijdingen kunnen trouwens zowel psychisch als fysiek zijn – waarbij het ene qua schadelijkheid niet hoeft onder te doen voor het andere. Vooral daar waar afhankelijkheidsrelaties bestaan is er een risico op seksueel grensoverschrijdend gedrag, discriminatie en stereotypering. Zoals, naast het privé domein, in de wereld van werk en die van kunst, cultuur en wetenschap.

Als ik terugblik op mijn levenslange aanstelling aan verschillende universiteiten, kan ik een serie van ervaringen terugvoeren op seksegerelateerde dynamiek. Voor secretaresse worden aangezien bijvoorbeeld, of sowieso verwacht worden koffie uit te schenken, gekleineerd te worden, en ontvanger te zijn van seksistisch taalgebruik. Vooral de dubbele standaard staat me bij, namelijk beoordeeld te worden op vrouwelijkheid (aantrekkelijk moeten zijn, maar zeker niet assertief) en tegelijkertijd op competenties als docent en onderzoeker. Deze dubbele standaard wordt humoristisch maar vooral to the point beschreven door Japke-d Bouma in een van haar heerlijke columns (2026):

'... als Henk driftig met z'n vuist op tafel slaat is hij resultaatgericht. Als Nina haar wenkbrauw optrekt moet ze al naar coaching. Als Henk schreeuwt, is hij gedreven. Als Nina hard gaat praten is ze "moeilijk".' Ik kleepte me niet vrouwelijk genoeg, althans in de ogen van de 'male gaze', en bovendien was ik te mondig. Op de eerste standaard faalde ik. 'Not you', Sandra.

Ooit solliciteerde ik voor de positie van hoogleraar op de faculteit waar ik werkte. Het gesprek (met slechts mannen) was onaangenaam. Ik werd afgewezen en deed navraag bij de voorzitter van de commissie. 'De commissie vond je arrogant, monomaan en autoritair', zei hij. Ik herkende mijzelf niet in die woorden en vroeg om een voorbeeld, maar dat kon hij niet geven. Hij verwees me naar een commissielid. Het lid in kwestie ontkende wat de voorzitter mij had verteld. 'Nee hoor, dat is niet zo. Maar, ik zou niet met je getrouwd willen zijn...' Huh?!

En nog niet zo lang geleden gaf ik een lezing op een congres van medici. Ik werd uitgenodigd om te blijven eten. De arts naast mij aan tafel vroeg waar ik vandaag kwam want hij kon m'n accent niet meteen plaatsen. Ik zei dat ik nogal vaak verhuisd was en dat dat waarschijnlijk hoorbaar was. 'Tja, ik weet het niet', vervolgde hij, 'je stem is namelijk nogal onaangenaam en heel schel.' En meteen erna: 'Mijn vriendin, die heeft een heel mooie stem.' Ik verkrampte en wist niets meer uit te brengen. En droop af.

Gelukkig zijn verreweg de meeste mannen geen 'predator'. En niet alle mannen hantieren een dubbele standaard of geven (al dan niet bewust) blijk van enige mate van haat of gedragen zich bot jegens vrouwen. Bovendien bestaan mannen die verder kijken

dan uiterlijk óók. Niettemin is seksegerelateerde dynamiek, zoals grensoverschrijdingen, intimidatie en stereotypering, breed verspreid en wordt het gefaciliteerd door

## *Vrouwen onderling zijn ook uitstekend in staat elkaars grenzen te overschrijden*

grootscheeps wegstijgen. Zo kan dergelijk gedrag eenvoudig worden gekopieerd, geïnternaliseerd en onderdeel worden van cultuur. Waarbij vrouwen onderling overigens ook uitstekend in staat zijn elkaars grenzen te overschrijden, bijvoorbeeld als ze zich in een machtige positie bevinden of als ze een masculiene cultuur hebben geïnternaliseerd dan wel zich ermee identificeren (Tajfel & Turner, 1979). Tevens kan bepaald gedrag dat als masculien wordt gezien, zoals assertiviteit, directheid of 'hard praten', worden ervaren als incongruent met de alomvattende liefde en zorgzaamheid die sommige vrouwen zichzelf toedichten.

Toen ik deelnam aan een zangworkshop voor vrouwen, werd ter inspiratie een opname vertoond van masterclasses voor jonge sopranen. Eén master betrof de grootheid Elisabeth Schwarzkopf en de andere was Christa Ludwig. De jonge sopranen deden hun uiterste best om de niet aflatende stroom van kritiek te adresseren, op hun zang maar ook op hun kleding. De meesters schuwden niet om lachers uit het publiek op hun hand te krijgen. Onze juf keek gebiologeerd en prees de didactiek. Ik zei me heel ongemakkelijk te voelen en dat ik het vernederend vond. 'Maar dit is precies wat

ze willen, ze vragen erom', was haar repliek. Ik was geschokt en merkte op dat Weinstein zoiets toch ook zei. En ik wachtte op steun van mijn soortgenoten, die uitbleef. Tijdens de lunch zei onze begeleidende pianist, een man die regelmatig op z'n kop kreeg van de juf, dat er vele watjes in de sector rondliepen.

Terug naar 'me too'. Waarbij het dus ook gaat over 'not you'. Japke-d Bouma legt het als volgt uit: "Nice girls" krijgen geen corner office. Maar ónaardige meisjes al helemaal

niet.' En zo is het ook met seksuele discriminatie, intimidatie en geweld. Slachtoffers zijn niet alleen de aantrekkelijke en begeerlijke vrouwen. Ook zij die dat – in de ogen van de mannen – niet zijn. Seksueel geweld is bovenal een uiting van machtsmisbruik en misogynie en niet van begeerte. Niet voldoen aan wat de man van de vrouw eist ('not you'), namelijk hem seksueel behagen en anderszins volledig tot zijn beschikking staan, leidt tot straf (en resulteert in 'me too'). In het uiterste geval tot femicide. ■

Door **Sandra Schruijer**, hoogleraar Organisatiewetenschap aan de Utrecht University School of Governance en directeur van Professional Development International.

### Refereren aan

.....

Schruijer, S. (2026). 'Me too' en 'not you'. *Groepen. Tijdschrift voor groepsdynamica & groepspsychotherapie*, (21)3, p. 61-63.

### Literatuur

.....

Bouma, J.-d (2026). Wie maken carrière? De aardige meisjes, of de ónaardige? *NRC*, 5 mei.

Tajfel, H. & Turner, J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations*. Monterey: Brooks/Cole, p. 7-24.

.....